

Prostovoljsko delo z brezdomnimi

■ **Ana Nuša Zavašnik**, dipl. teologinja, spec. zakonske in družinske terapije, je strokovna delavka v Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote. Od leta 2005 je aktivna prostovoljka pri delu z brezdomnimi ter v mladinski pastoralni (animatorka mladinske in birmanskih skupin, animatorka in sovoditeljica na oratorijih, voditeljica mladinskega pevskega zbora).

V decembrski številki revije Vzgoja (št. 80) smo vam predstavili prostovoljstvo v Centru za družine Mirenski Grad, ki deluje pod okriljem Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote. Tokrat vam predstavljamo drugo področje prostovoljskega dela društva, to je delo z brezdomnimi. Program poteka v Ljubljani in na Goriškem – na Mirenskem Gradu in v Novi Gorici.

Od leta 1994 prostovoljci društva pomagamo brezdomnim na ljubljanskih ulicah. Takrat so lazaristi po povojnem razpustu zopet obudili Vincencijevo zvezo dobrote. Začeli so z deljenjem sendvičev in oblačil na Taboru, nadaljevali pa z deljenjem toplih obrokov na različnih mestih v Ljubljani, kjer so se zbirali brezdomni.

Delo z brezdomnimi se je širilo, vse več je bilo novih prostovoljcev, Vincencijeva zveza dobrote (VZD) pa je postala Društvo prostovoljcev VZD. Med dolgoletnim srečevanjem in delom z najbolj ubogimi smo člani društva prihajali do spoznanja, da je vzrok za različne stiske in odvisnosti ter materialno pomanjkanje in revščino razpad najožjih odnosov, torej odnosov doma. Brezdomnim smo želeli ponuditi dom, kjer bi se počutili sprejete in bi lahko zaživel. Prizadevali smo si za primerne prostore, v katerih bi lahko ustvarjali dom zanje in skupaj z njimi. Leta 2005 so nam sestre uršulinke ponudile prostore v Plečnikovem podhodu v Ljubljani, kjer smo leta 2006 odprli dnevni center za brezdomce, od koder so se širile vedno nove dejavnosti. Leta 2011 smo začeli z razdeljevanjem toplih večerij brezdomnim v Novi Gorici.

Celostna pomoč brezdomnim

Tudi danes se skušamo z različnimi dejavnostmi in programi korak za korakom približati brezdomnim, z njimi graditi iz-

gubljen dom in iskati poti iz njihovih stisk. Najbolj ranjene srečujemo med terenskim delom. Obiskujemo jih na ulicah, v parkih in v njihovih bivališčih, t. i. bazah. Ponudimo jim možnost tuširanja, poskrbimo za njihovo zdravje in osnovno socialno varnost (prijava prebivališča, osebni dokumenti, zdravstveno zavarovanje ipd.) ter jih vabimo k aktivnostim dnevnega centra. Obiskujemo jih tudi v bolnišnicah, domovih za ostarele in zaporih. Med terenskim delom prav tako pomagamo tistim, ki živijo v stanovanju, vendar sami ne zmorejo poskrbeti zanj. Skupaj počistimo in pospravimo, pomagamo pri beljenju ipd. Poskušamo priti naproti in vabimo k lepšemu

življenju. Tu se začenejo prvi koraki na poti k večjemu dostojanstvu.

Naslednji korak je dnevni center za brezdomce. To je naš skupni dom, stičišče vseh, ki so vključeni v naše programe. Nahaja se v Plečnikovem podhodu v Ljubljani. Dom se začene, ko prostovoljci in zaposleni skupaj z brezdomnimi pozajtrkujemo, pospravljamo in čistimo dnevni center, pečemo kruh in sladice, kuhamo večerje in opravljamo druga dela. Skupno delo in obroki ustvarjajo občutek doma in gradijo zaupanje ter povezanost med nami. K povezanosti veliko pripomore tudi ustvarjalnost, saj skozi to lahko izražamo sebe in krepimo svoje talente. Na ustvarjalnih delavnicah okrašujemo dnevni center, se pripravljamo na praznike in pripravljamo kulturna srečanja. Tako skupaj ustvarjamo dom, v katerem lahko vsi rastemo, sklepamo nova prijateljstva in se imamo lepo.

Delo v dnevnem centru je naravnano k dvigu kakovosti življenja in vračanju dostojanstva. Brezdomni se lahko stuširajo, poskrbijo za osebno higieno ter v pralnici oddajo oblačila, ki jih prostovoljci in zaposleni operemo. Poskrbimo tudi za osnovno zdravstveno oskrbo in rešujemo socialno problematiko. Pomagamo pri iskanju primerne nastanitve in v drugih stiskah. Poskušamo videti tisko vsakega in nanjo odgovoriti. Naslednji korak k ustvarjanju doma je skupno bivanje. To je mogoče v zavetišču za brezdomce VZD poleg dnevnega centra. Brezdomni imajo v tem programu možnost prenočišča in celodnevne oskrbe. Tu se nadaljuje vzgoja za skrb zase, za osebno

Kuharske delavnice.
Foto: arhiv Društvo prostovoljcev VZD

higieno in urejenost skupnega prostora. V zavetišču je sedem postelj, zato se morajo uporabniki učiti tudi odgovornosti do drugega. Če se samo eden od uporabnikov ne tušira redno, to vpliva na ostalih šest, ki spijo z njim v istem prostoru.

V zavetišče sprejememo tiste, ki glede na svojo stisko in zdravstveno stanje najbolj potrebujejo nastanitev. Prav tako imajo prednost tisti, ki so vključeni v aktivnosti dnevnega centra in si želijo nadaljnje rasti. Brezdomni, ki aktivno sodelujejo v programih dnevnega centra ali zavetišča in želijo izboljšati svoje življenje, se lahko vključijo v program *Namestitvena podpora (Resetlement)*. Program poteka na Mirenskem

Brezdomni ni le človek brez strehe nad glavo, ampak človek brez doma. Brezdomstvo nastopi zaradi razpada družine; s tem je povezana izguba osnovne varnosti in pripadnosti. Ko dom razpade, izgine tudi motivacija za reševanje lastnih stisk in težav.

Gradu, kar brezdomnim omogoča umik iz stare družbe. Tu skupaj bivajo in delajo na vrtu, njivi, v kuhinji, mizarski delavnici ter pomagajo pri prenavljanju objektov. S tem pridobivajo delovne navade, se učijo novega načina življenja in se krepijo za samostojno življenje.

Program poteka tudi v Ljubljani, kjer imajo brezdomni in družine v stiski možnost, da se učijo skupnega bivanja in ustvarjanja doma. Zaposleni in prostovoljci jim pomagamo pri vztrajnosti in odgovornosti do dela, skrbi za dom in pri reševanju različnih težav (zdravstvene težave, ponovna pridobitev vozniškega izpita, ureditev dokumentov, zavarovanja, socialne pomoči, pokojnine, premagovanje odvisnosti ...). Vzgajamo jih za nove odnose v skupnosti, ki bi ji lahko pripadali in kjer bi dobili moč za novo življenje.

Izgubljen dom in dostojanstvo

Pomagati brezdomnim pomeni v celoti odgovarjati na stisko, jih srečati v njihovem najglobljem bistvu. Brezdomni ni le človek brez strehe nad glavo, ampak človek brez

doma. Brezdomstvo nastopi zaradi razpada družine; s tem je povezana izguba osnovne varnosti in pripadnosti. Ko dom razpade, izgine tudi motivacija za reševanje lastnih stisk in težav. Stanovanje in materialne dobrine same po sebi postanejo prazne in ne morejo nadomestiti toplote, ki jo prinaša dom. Osebe v stiski odklanjajo vse, kar človeku daje temeljno vrednost. Marsikdo ne skrbi več za svoje zdravje, osebno higieno in osnovno socialno varnost. Ovire, ki mu to preprečujejo, so prevelike in jih sam ne zmore preseči. Oseba, ki v svojem otroštvu ni prejela prave ljubezni, ne verjame več v svoje temeljno dostojanstvo. Vse to sili človeka v pasivnost, posledično pa v vedno večjo odvisnost, nasilje in zlorabe.

Pomagati brezdomnemu pomeni pomagati mu verjeti, da je vreden več od tega, kar živi sedaj. Pomeni vztrajati z njim v malih korakih in ga pripeljati do tega, da se potrudi ohranjati in razvijati svoje dostojanstvo. Ti koraki se nam večkrat zdijo nepomembni. Od nas zahtevajo vztrajnost, saj se mnogokrat zdi, da ne prinašajo nikakršnih rezultatov. V resnici prinašajo zadovoljstvo in veselje nad rastjo vsakega od nas. Začnejo se s tem, da človeka najprej srečamo, sprejememo in poskrbimo za njegovo osnovno dostojanstvo (hrana, obleka, tuš). S toplo besedo, spodbudami in vero vanj se postopoma prebudajo želje po boljšem življenju, po domu. Skupno delo, skupni obedi, pogovori in skrb za drugega so koraki naprej, ki prebudajo veselje nad delom in lepimi medčloveškimi odnosi.

Šola prostovoljstva v Ljubljani

V delo z brezdomnimi so ves čas vključeni prostovoljci vseh starosti. V lanskem letu je bilo v programe za pomoč brezdomnim vključenih več kot 100 prostovoljcev (v celotno Društvo prostovoljcev VZD pa kar 240). Najbolj številčno so vključeni v dejavnosti dnevnega centra ter v terensko delo. Pri tem nam je najbolj pomembno, da se prostovoljci z brezdomnimi družijo, pogovarjajo in so z njimi pri skupnem delu, v ustvarjalnih delavnicah in drugih dejavnostih.

Ob konkretnem delu in skrbi za bližnjega se tudi prostovoljci in zaposleni srečujemo s svojimi težavami ter pomanjkanjem pristnih odnosov. Vsi smo ranjeni in se mo-

ramo učiti, kaj pomeni pravi dom, po katerem hrepenimo. Vsi se učimo, kaj nam v resnici daje vrednost in dostojanstvo, ki ju tudi mi pogosto iščemo na napačnem mestu in na napačen način. Tako kot brezdomni se tudi mi srečujemo s tem, da nam je delo kdaj krivica in aktivno razmišljanje

Terensko delo.
Foto: arhiv Društvo prostovoljcev VZD

v breme. Tudi mi potrebujemo vzgojo in spodbudo pri svojem delu in v odnosih, da lahko v tem vzgajamo brezdomne.

S šolo prostovoljstva zato rešujemo odgovore na ta vprašanja tudi za nas. Dnevne refleksije, mesečne delavnice, duhovne vaje za prostovoljce, terapevtsko spremljanje in preprosti pogovori nam pomagajo, ko skušamo stati drug drugemu ob strani. Učimo se, kako živeti pripadnost in veselje v trudu za dom in dostojanstvo vsakega od nas.

V sodelovanju z Društvom katoliških pedagogov Slovenije in Vincencijevo zvezo dobrote smo junija 2018 oblikovali skupen program za kakovost in razvoj prostovoljstva, ki smo ga poimenovali *Daj naprej*. Ta vključuje šolo prostovoljstva v okviru Centra za brezdomce in v Centru za družine Mirenski Grad (Društvo prostovoljcev VZD), program Človek za druge (Društvo katoliških pedagogov Slovenije) ter prostovoljstvo za brezdomne v okviru Vincencijeve zveze dobrote.

Veseli smo vsakega novega prostovoljca, ki se nam pridruži. Zato vas vabimo, da tudi vi sodelujete pri naših dejavnostih. Več o našem delu in možnostih za vključitev v prostovoljsko delo si lahko preberete na spletni strani www.brezdomec.si.